

آشنایی با برخی از پژوهشگران نسخ خطی فارسی در هند

استادان هندی زیادی در مورد نسخه‌های خطی فارسی پژوهش کرده‌اند یا مقاله‌ای در مورد نسخه‌های خطی نوشته‌اند، در اینجا تنها به برخی از آنان اشاره می‌شود:

○ سید حسن عباس

در روز ۲ اکتبر ۱۹۶۰ میلادی چشم به جهان گشود. وی به دریافت دکتری در رشته زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه تهران (ایران) نایل آمد و حالا در دانشگاه هندوی بنارس مشغول به تدریس است. آثار وی به‌قرار زیر می‌باشد:

۱- فهرست نسخه‌های خطی عربی و فارسی کتابخانه نوشاهیه پاکستان، تألیف عارف نوشاهی، ترجمه از فارسی به اردو، مجله کتابداری دانشگاه تهران، شماره‌های ۱۸، ۱۹ و ۲۰؛

۲- «شرح بیت امیر خسرو دهلوی از جامی» قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۶، زمستان ۱۳۷۲ ه‌ش/ ۱۹۹۳ م؛

۳- «رساله‌ای از میر عظیم‌الله بیخبر بلگرامی»، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۸، پاییز ۱۳۷۳ ه‌ش/ ۱۹۹۴ م؛

۴- «غالب‌شناسی در ایران» قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۹، بهار ۱۳۷۴ ه‌ش/ ۱۹۹۵ م؛

۵- رساله تحقیق السداد فی مذلة الأزد تألیف محمد صدیق سخنور بلگرامی (خطی) (تصحیح و تحشیه) قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۱۰، زمستان ۱۳۷۴ ه‌ش/ ۱۹۹۵ م؛

- ۶- شرافت عثمانی (یک نسخه خطی کتابخانه آصفیه)، جرنال کتابخانه رضا رامپور، شماره ۶، ۱۹۹۶ م؛
- ۷- فهرست‌نویسی نسخه‌های خطی فارسی در کتابخانه رضا رامپور در سال‌های ۹۸-۱۹۹۶ م؛
- ۸- «آثار خواجه حافظ شیرازی در کتابخانه رضا رامپور هند» (معرفی از نسخه خطی و چاپی)، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۱۱، زمستان ۱۳۷۵ هـ ش/ ۹۷-۱۹۹۶ م؛
- ۹- دو رساله در نقد ادبی: ۱- تحقیق السداد فی مزلة‌ای‌زاد تألیف شیخ محمد صدیق سخنور بلگرامی، ۲- تأدیبه‌الزندیق فی تکذیب‌الصدیق تألیف میر عبدالقادر مهربان اورنگ‌آبادی، (مقدمه، تصحیح، حواشی و تعلیقات)، کتابخانه رضا رامپور، ۱۹۹۷ م/ ۱۴۱۷ هجری؛
- ۱۰- فهرست مخطوطات اردو در رسایل، ادراک، گوپالپور، جنوری ۲۰۰۲ م؛
- ۱۱- «دو کتاب از کتابخانه جهانگیر شاه» (ترجمه مقاله پروفیسور مختارالدین احمد)، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۱۹، پاییز ۱۳۸۱ هـ ش/ ۲۰۰۲ م؛
- ۱۲- «میر علی الکاتب و شاهکار او» (ترجمه مقاله پروفیسور مختارالدین احمد)، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۲۰، زمستان ۱۳۸۱ هـ ش/ ۲۰۰۳ م؛
- ۱۳- «احوال میر غلام علی آزاد بلگرامی»، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۲۲، تابستان ۱۳۸۲ هـ ش/ ۲۰۰۳ م؛
- ۱۴- «تذکره خرابات نسخه برلن» (ترجمه مقاله پروفیسور مختارالدین احمد)، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۲۳-۲۴، پاییز- زمستان ۱۳۸۲ هـ ش/ ۲۰۰۳ م؛
- ۱۵- «غزل‌های متحدالبحر خواجه عماد فقیه و خواجه حافظ شیرازی» (ترجمه مقاله محمد اقبال پیشاوری)، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی

جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۲۶-۲۵، بهار- تابستان ۱۳۸۳ هـ ش / ۲۰۰۴ م؛

۱۶- «عمادالدین محمود شیرازی و آثار او» (ترجمه مقاله پروفیسور حکیم سید ظل‌الرحمن)، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۲۷، پاییز ۱۳۸۳ هـ ش / ۲۰۰۴ م؛

۱۷- «بیاض شیرافکن خان» (ترجمه مقاله پروفیسور سید امیر حسن عابدی)، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۲۸، زمستان ۱۳۸۳ هـ ش / ۲۰۰۴ م؛

۱۸- تصحیح رساله «احقاق حق: یک دفاع‌نامه مهم شعر حزین» از وارسته سیالکوتی مل (خطی) در یادواره حزین لاهیجی قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۳۰-۲۹، بهار و تابستان ۱۳۸۴ هـ ش / ۲۰۰۵ م؛

۱۹- «رساله هدایة السلطانیة» از قاضی محمد یوسف بلگرامی (خطی)، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۳۲، زمستان ۱۳۸۴ هـ ش / ۲۰۰۵ م؛

۲۰- معرفی یک جُنگ خطی از کتابخانه دانشگاه مرکزی بنارس، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۳۳-۳۴، بهار- تابستان ۱۳۸۵ هـ ش / ۲۰۰۶ م؛

۲۱- «باقر کاشانی و مرثیه وی» (ترجمه مقاله پروفیسور نذیر احمد)، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۳۶-۳۷، بهار- تابستان ۱۳۸۶ هـ ش / ۲۰۰۷ م؛

۲۲- «معرفی نسخه‌های خطی آثار مولانا در کتابخانه مرکزی بنارس»، «ویژه بزرگداشت هشتمین سال تولد مولانا جلال‌الدین محمد بلخی رومی» قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۳۸، پاییز ۱۳۸۶ هـ ش / ۲۰۰۷ م؛

۲۳- «رساله جواب شافی» تألیف وارسته سیالکوتی مل (خطی)، دانش، فصلنامه

- مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، اسلام‌آباد، شماره ۹۰، ۱۳۸۶ هـ ش/۲۰۰۷ م؛
- ۲۴- «میر محمد صالح کشفی و اثر وی - مناقب مرتضوی» (ترجمه مقاله پروفیسور نذیر احمد)، دانش، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، اسلام‌آباد، شماره ۸۸، بهار ۱۳۸۶ هـ ش/۲۰۰۷ م؛
- ۲۵- توضیح با کمک تصویر چندین نسخه کارهای نظامی گنجوی در کتابخانه هند، دانش، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، اسلام‌آباد؛
- ۲۶- تصحیح و تدوین و تحشیه بویژه دیوان فارسی آزاد بلگرامی؛
- ۲۷- تصحیح و تدوین و حاشیه‌نویسی تذکره‌الکاتبین؛
- ۲۸- کتابشناسی حافظ شیرازی؛
- ۲۹- غزلان‌الهند. یک نسخه خطی علم عروض فارسی؛
- ۳۰- آثار وزیر علی عظیم‌آبادی (نسخه خطی)؛
- ۳۱- «اردو نسخه خطی در ایران»؛
- ۳۲- فهرست نسخه خطی قرآن در کتابخانه گنج بخش پاکستان (مقدمه)؛
- ۳۳- برخی نسخه‌های خطی نفیس و مصور آثار نظامی گنجوی در کتابخانه‌های هندوستان، مجله مخصوص مقالات نظامی، دانشگاه تبریز، ایران.

○ محمد عبدالله

- در روز پنجم آوریل سال ۱۹۲۷ میلادی چشم به جهان گشود. در مدرسه عالی کلکته به تدریس فارسی مشغول بود. از آثار ایشان می‌باشد:
- ۱- قانون طرب، نسخه خطی فارسی در قانون موسیقی (زیر چاپ).
- ۲- مخبرالواسلین. نسخه خطی فارسی ۱۱۵۴ هجری، نام مصنف عبدالله محمد فاضل بن سید احمد مظهرالحق (زیر چاپ).

○ محمد محسن

- در تاریخ ۲۲ ژانویه سال ۱۹۵۳ میلادی به دنیا آمد و در دانشکده دولتی بانوان، رامپور، ایالت اترپرادش مشغول به تدریس است. مقالات زیر از آثار اوست:
- ۱- مخطوطات‌شناسی و تحفظ مخطوطات (نسخه‌های خطی)، سمینار ملی، کتابخانه

رضا، رامپور، ۲۰۰۶ م؛

۲- معرفی مخطوطه کلیات غالب نسخه لوهارو، سمینار ملی کتابخانه رضا، ۲۶-۲۷ آوریل، ۲۰۰۳ م.

۳- معرفی نادر نسخه بیدل عظیم آبادی.

○ علیم اشرف خان

روز اول ژانویه ۱۹۶۳ میلادی به دنیا آمد و پس از تحصیلات مقدماتی وارد دانشگاه دهلی شد و در رشته زبان و ادبیات فارسی دکتری گرفت و همانجا مشغول به تدریس شد. از آثار اوست:

۱- ارزیابی انتقادی اخبارالاخیار فی اسرارالابرار، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۱۳، بهار ۱۳۷۸ ه.ش / ۱۹۹۹ م؛

۲- معرفی نسخه خطی بوعلی سینا در هند؛

۳- اخبارالاخیار فی اسرارالابرار، با توضیح و تعلیقات، انجمن مفاخر فرهنگی، تهران، ایران، ۸۶۸ صفحه، ۲۰۰۵ م؛

۴- «معرفی یک نسخه خطی پرارزش، زادالمتمین در کتابخانه رضا، رامپور»، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۳۷-۳۶، بهار- تابستان ۱۳۸۶ ه.ش / ۲۰۰۷ م؛

۵- ترجمه «تاریخ فیروز شاهی ضیاءالدین برنی» از فارسی به زبان اردو، ویژهنامه مجله تحقیقات «مطالعات هند و ایران: متون و ترجمه‌ها»، دانشگاه دهلی، ۲۰۰۷ م؛

۶- ترجمه منتخب التواریخ ملّا عبدالقادر بدایونی، دو جلد (از فارسی به زبان اردو)، انتشارات ان.سی.پی.یو.ال.، دهلی نو، ۲۰۰۸ م.

○ سید غلام نبی احمد

در تاریخ ۲۶ ژوئن ۱۹۶۹ م چشم به جهان گشود. وی دکتری خود را در دانشگاه جواهرلعل نهرو، دهلی نو تمام کرد و حالا در دانشگاه لکهنو به عنوان استادیار به تدریس زبان فارسی مشغول است. از آثار ایشان است:

- ۱- همکاری در فهرست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه جامعۀ همدرد، دانشگاه جامعۀ ملیۀ اسلامیۀ، هر دیال، انجمن ترقی اردو، دهلی و آرشیو پتیالا از مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، در سال ۱۳۷۷ هـ ش/۱۹۹۹ م چاپ شده؛
- ۲- «کتابخانۀ عمومی خاوری خدابخش»، قند پارسی، فصلنامۀ مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۲۱، بهار ۱۳۸۲ هـ ش/ ۲۰۰۳ م؛
- ۸- معرفی نسخه‌های خطی نادر فارسی کتابخانۀ خدابخش، به زبان فارسی (زیر چاپ).

○ محمد تقی علی عابدی

- در تاریخ ۲ ژوئیه ۱۹۶۲ م چشم به جهان گشود و حالا در شعبۀ علوم مشرقیۀ عربی و فارسی، دانشگاه لکهنو مشغول به کار است و دارای آثار زیر است:
- ۱- باغبانی اور کسان (مخطوطۀ فارسی رسالۀ نخلبندی) از امان الله حسینی، ترتیب تصحیح و ترجمه؛
 - ۲- کار فهرست‌نگاری نسخه‌های خطی فارسی، اردو و عربی در موزۀ ایالتی لکهنو.

○ محمود عالم

- در تاریخ ۱۵ ژوئن ۱۹۷۶ میلادی به دنیا آمد و در بخش اسناد و مدارک و تحقیق موزۀ یادبود ویکتوریا، کلکتۀ مشغول است و مختصری از آثار ایشان به شرح زیر است:
- ۱- میراث فارسی بنگالہ: مبنی بر نسخه‌های خطی؛
 - ۲- گزارش توصیفی نسخه‌های خطی فارسی کلکسیون در یادبودی ویکتوریا، کلکتہ، یک معرفی (زیر چاپ از رولی بُک پرایویت لیمیتد، دهلی، ۱۴۰ صفحه).

○ عطیہ بیگم

- در تاریخ ۱۲ مارس ۱۹۵۸ میلادی چشم به جهان گشود. او در کی.پی. جسوال ریسرچ انسٹیٹیوت، پتنا کار می‌کند و «فهرست مخطوطات فارسی ادارۀ تحقیقات کی.پی. جسوال ریسرچ انسٹیٹیوت، پتنا» را تهیه کرده است.

○ سید انوار احمد

در تاریخ ۲۰ ژانویه ۱۹۳۶ میلادی در روستای سیوای ایالت بهار چشم به جهان گشود. پس از پایان تحصیلات متوسطه وارد دانشگاه پتنا شد و در سال ۱۹۷۰ موق به دریافت دکترای زبان و ادبیات فارسی از آن دانشگاه گردید و سپس در خدمت دانشگاه پتنا قرار گرفت. از کالج پتنا وابسته به دانشگاه پتنا بازنشسته شد و مهم‌ترین تألیفات ایشان بدین قرار است:

- ۱- مجموعه رسائل کے مشتملات کا ایک تعارف (اردو) (معرفی مشتملات مجموعه رسائل)، نسخه خطی در خدابخش. خدابخش جرنل، شماره ۷۴-۶۹، ۱۹۹۲ م؛
- ۲- کتابخانه خدابخش کے چند فارسی مخطوطوں کے ترقیموں اور مہروں کا ایک مختصر جائزہ (اردو) (جائزہ کوتاہی ترقیمہا، مہرہای نسخه‌های خطی فارسی مهم کتابخانه خدابخش)، خدابخش جرنل، ۱۹۹۸ م؛
- ۳- بررسی اجمالی درباره کتب خطی، در سمینار کتابخانه خدابخش؛
۴. ویرایش انتقادی تذکرہ انیس الاحباء مؤلفہ موهن لعل انیس، کتابخانه خدابخش، ۱۹۹۶ و ۱۹۹۹ م.

○ محمد امین عامر

در تاریخ ۱۰ ژانویه ۱۹۵۰ میلادی به دنیا آمد. اینک به تدریس فارسی در مدرسه، هورهات، هوره، بنگاله غربی مشغول است. از آثار وی می‌توان اشاره کرد به کتاب مخطوطه‌شناسی در فارسی، از انجمن آسیای کلکته، ۱۹۹۶ م.

○ زیب النساء بیگم

- در تاریخ ۸ آگوست ۱۹۴۰ میلادی چشم به جهان گشود. در دانشگاه عثمانیه، حیدرآباد به تدریس مشغول بود و تصنیفات زیر بخشی از آثار علمی ایشان است:
- ۱- نسخه خطی تواریخ آصف‌جاهی از قادر خان منشی، ناشر کتابخانه اورینتل نسخه خطی و مرکز تحقیق، حیدرآباد؛
 - ۲- فهرست ۱۵۰ نسخه خطی فارسی، چاپ کتابخانه اورینتل نسخه خطی و مرکز تحقیق، حیدرآباد؛

۳- فهرست نسخه خطی فارسی اداره ادبیات اردو به زبان فارسی با همکاری استاد رادفر، استاد مهمان دانشگاه عثمانیه؛

۴- چند نادر نسخه خطی در کتابخانه اورینتل نسخه خطی و مرکز تحقیق، حیدرآباد، مقاله در کنفرانس بین الملل انجمن استادان فارسی، ممبئی، ۱۹۹۵ میلادی خوانده شد؛

۵- مقاله در سال ۱۹۹۷ میلادی در بوپال در کنفرانس انجمن استادان فارسی به عنوان «چند نادر نسخه خطی اداره ادبیات اردو، حیدرآباد» ارائه شد؛

۶- مقاله در سال ۱۹۹۹ میلادی در کنفرانس بین الملل در پنجاب به عنوان «چند نادر نسخه خطی کتابخانه اورینتل نسخه خطی، حیدرآباد» ارائه شد؛

۷- رکن کمیته انتشارات نسخه خطی مؤسسه تحقیق ابوالکلام آزاد، حیدرآباد؛

۸- فهرست توصیفی نسخه خطی دیوان حافظ و شروح آن در کتابخانه موزه سالار جنگ، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۱۱، زمستان ۱۳۷۵ هـ ش/ ۹۷-۱۹۹۶ م؛

۹- چندین پرارزش نسخه های خطی دین اسلام در کتابخانه اورینتل نسخه خطی حیدرآباد، انتشارات مجله تحقیقی باب العلم نور؛

۱۰- دو قدیم مخطوطات، روزنامه سیاحت، ۱۹۹۱ میلادی؛

۱۱- «اهمیت ادبی و تاریخی تواریخ آصف جاهی»، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۱۷، بهار ۱۳۸۱ هـ ش/ ۲۰۰۳ م؛

۱۲- مخزن الاسرار سلطانی معروف به رقعات بیگمات، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۱۹، پاییز ۱۳۸۱ هـ ش/ ۲۰۰۲ م.

○ محمد مقبول صوفی

در تاریخ ششم آوریل ۱۹۵۰ میلادی چشم به جهان گشود. در کالج دولتی ترال، کشمیر به تدریس زبان و ادبیات فارسی مشغول است و کارهای علمی ایشان به شرح

زیر می‌باشد:

- ۱- اسرارالابرار مؤلفه شیخ بابا داوود مشکواتی، ترتیب و تصحیح متن در زبان فارسی؛
- ۲- چراغ احمدی (کتاب عارفانه شیخ احمد ترابی مع پانزده گانه رسائل فارسی ایشان (ترتیب و تصحیح)؛
- ۳- احوال و آثار ملّا حسین خبّاز کشمیری مع کتاب هدایة الاعمی فارسی با ترجمه و شرح متون در زبان اردو چاپ شده است؛
- ۴- رساله مرآة القلوب و رساله تصوف مصنفه خواجه حبیب‌الله نوشهری که به زبانهای فارسی و اردو چاپ شده است؛
- ۵- تصحیح و تشریح آیات و احادیث و آثار عرفا در ادب صوفیه فارسی (زیر ترتیب)؛
- ۶- تصحیح متن و ترجمه اشرف الطرایق در زبان فارسی، مصنفه شیخ احمد تاره بلی کشمیری؛
- ۷- اسرارالاخیار؛
- ۸- تنبیه السالکین؛
- ۹- تصحیح دیوان طیب کشمیری معروف به مولانای کشمیری.

○ شریف النساء بیگم؛

در تاریخ ۱۶ آگوست ۱۹۳۸ میلادی چشم به جهان گشود. بعد از تحصیلاتش در دانشگاه عثمانیه، حیدرآباد به تدریس مشغول شدند. آثار علمی ایشان به قرار زیر است:

- ۱- دیوان کلیم همدانی، ۱۹۶۱ م، تصحیح با مقدمه (۱۰۱۹ صفحه)؛
- ۲- احوال و آثار کلیم (۳۰۰ صفحه) چاپ شده؛
- ۳- حدایق السلاطین، ۱۹۸۳ م (۲۶۸ صفحه) چاپ شده؛
- ۴- تاریخ عادل شاهی، ۱۹۹۱ م (۲۶۸ صفحه) چاپ شده؛
- ۵- شاهنامه کلیم (۹۰۰ صفحه) زیر چاپ؛

- ۶- دیوان مقیم بیجاپوری، (۱۰۰ صفحه) آماده برای چاپ؛
 ۷- تحفه عاشقان از واجدی کورنولی (زبان دکنی) آماده برای چاپ (۳۵۰ صفحه)؛
 ۸- گل و کسرو از عطار (۲۵۰ صفحه) زیر تصحیح.

○ غلام رسول جان

در سال ۱۹۵۳ میلادی چشم به جهان گشود. در دانشگاه کشمیر به تدریس مشغول است و ایشان ترتیب و تدوین و تصحیح متن «تحفه الاحباب» مؤلفه محمد علی کشمیری، جلد اول (۵۷۵ صفحه) را چاپ کرده است.

○ چاند بیبی آ. شیخ

در تاریخ ۲۲ سپتامبر ۱۹۴۷ میلادی چشم به جهان گشود. در دانشگاه گجرات، احمدآباد مشغول تدریس فارسی است. مقاله ایشان به عنوان «نسخه خطی قدیمی راماین» در مجله پاتیک، اکتبر ۱۹۹۶ م چاپ شده است.

○ جمیل الرحمن

در تاریخ ششم می ۱۹۶۲ میلادی چشم به جهان گشود. در کالج ذاکر حسین وابسته به دانشگاه دهلی مشغول درس دادن فارسی است. از آثار علمی ایشان می توان به کتابها و مقالات زیر اشاره کرد:

۱- همکاری در تهیه و تدوین پنج مجلد از فهرست نسخه های خطی فارسی موجود در کتابخانه های مختلف دهلی و پنجاب تحت نظارت مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، از ۱۹۹۵ تا ۱۹۹۹ م؛

۲- معرفی نسخه خطی تاریخ شاکرخانی، مجله تحقیقات فارسی، بخش فارسی دانشگاه دهلی، ۱۹۹۸ م؛

۳- «فالگیری پادشاهان تیموری هند از دیوان حافظ»، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۱۶، زمستان ۱۳۸۰ ه ش/ ۲۰۰۲ م؛

۴- «ارزش و اهمیت ادبی و فرهنگی تاریخ شاکرخانی»، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۱۷، بهار

۱۳۸۱ هـ ش/ ۲۰۰۳ م؛

۵- «احوال و آثار خواجه محمد ناصر عندلیب»، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۲۲، تابستان ۱۳۸۲ هـ ش/ ۲۰۰۳ م؛

۶- نگاهی به نسخه خطی تاریخ محمدی»، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۲۷، پاییز ۱۳۸۳ هـ ش/ ۲۰۰۴ م؛

۷- «نگاهی به احوال و آثار ظفر خان احسن»، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۳۲، زمستان ۱۳۸۴ هـ ش/ ۲۰۰۵ م؛

۸- معرفی نسخه های خطی ملخص شاهجهان نامه»، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۳۳-۳۴، بهار- تابستان ۱۳۸۵ هـ ش/ ۲۰۰۶ م؛

۹- مقدمه و تصحیح و تنقیح ملخص شاهجهان نامه از میرزا محمد طاهر خان آشنا ملقب به «عنایت خان»، مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو (زیر چاپ).

○ عید محمد انصاری

در تاریخ یکم جولای ۱۹۵۶ میلادی چشم به جهان گشود. در دانشگاه بی.آر. امبیدکر، مظفرپور، بهار کار می کند. ایشان «ویرایش انتقادی نامه های غیرمطبوعه مخدوم الملک شیخ شرف الدین احمد یحیی منیری را با مقدمه» به چاپ رسانده اند.

○ رئیس احمد نعمانی

در تاریخ ۱۵ مارس ۱۹۵۸ میلادی چشم به جهان گشود. تحصیلات مقدماتی خود را از مدرسه فیض العلوم، مرآباد شروع کرد و سپس به دارالعلوم ندوة العلماء، لکهنو راه یافت و معارف اسلامی را در آنجا فراگرفت. آنگاه وارد دانشگاه لکهنو شد و در سال ۱۹۹۲ میلادی موفق به دریافت دکتری در رشته زبان و ادبیات فارسی گردید.

حالا در مدرسه اس.تی.اچ. وابسته به دانشگاه اسلامی علیگره به تدریس مشغول است. وی از شاعران برجسته فارسی گوی هند می باشد. کارهای علمی ایشان به قرار زیر است:

- ۱- جمال مصطفی، تصحیح و مقدمه نسخه خطی مذهبی، انتشارات علمستان، لکهنو، ۱۹۷۹ م؛
- ۲- تصحیح و مقدمه و حاشیه نویسی نسخه خطی فهرست شاعره فارسی، انتشارات خدابخش، پتنا، ۱۹۹۱ م؛
- ۳- تصحیح و تعلیق تذکره شاعران فارسی تا قرن سیزدهم «آینه حیرت» احمد حسین سحر کاکوروی (م: ۱۲۸۹ ه)، کتابخانه خدابخش خاورمیانه عمومی، پتنا، ۱۹۹۶ م؛
- ۴- «مقدمه ای بر طور معنی»، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی راینی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۱۵، تابستان ۱۳۸۰ ه ش/ ۲۰۰۱ م؛
- ۵- فهرست اسامی شعرا (تذکره طور معنی)، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی راینی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۱۶، زمستان ۱۳۸۰ ه ش/ ۲۰۰۲ م.

○ ادریس احمد

در تاریخ هشتم آگوست ۱۹۳۸ میلادی چشم به جهان گشود. در سال ۱۹۷۵ میلادی موفق به اخذ درجه دکتری زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه دهلی گردید و همانجا مشغول به تدریس شد. فعلاً از سمت دانشیاری فارسی خودش را سبکدوش (بازنشسته) کرده است. آثار علمی وی بدین ترتیب است:

- ۱- همکاری در فهرست نویسی نسخه خطی فارسی کتابخانه راجه محمودآباد، مرکز تحقیقات فارسی راینی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، ۲۲ بهمن ماه ۱۳۶۶ ه ش/ ۲۲ جمادی الثانی ۱۴۰۸ هجری؛
- ۲- تصحیح نسخه خطی «کتا سرت ساگر»، ترجمه فارسی به نام «دریای اسما» ترجمه مصطفی خالقداد عباسی، تصحیح استاد عابدی و تارا چند؛ چاپ با همکاری

دانشگاه اسلامی علیگره و مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، بهمن ماه ۱۳۸۵ هـ ش/فوریه ۱۹۹۷ م؛
۳- تصحیح دیوان ناصر علی سرهندي، شاعر بزرگ سبک هندي.

○ سید وحید اشرف

در تاریخ ۴ فوریه ۱۹۳۳ میلادی چشم به جهان گشود. بعد از دریافت تحصیلاتش در دانشگاه مهاراجه سیاجی راو بروده و بعداً دانشگاه مدراس مشغول به تدریس فارسی شد و حالا بازنشسته فارسی می باشد و تألیفات زیر از ایشان چاپ شده است:

۱- جواهرالسلوک.

۲- لطایف اشرفی.

○ غلام سرور

در تاریخ ۱۵ نوامبر ۱۹۵۲ میلادی چشم به جهان گشود. در کالج مولانا آزاد، کلکته مشغول به تدریس فارسی است. از آثار وی می توان به ویرایش انتقادی انیس الغربا از حضرت نور قطب عالم (آماده طبع) - اشاره کرد.

○ محمد منصور عالم

در تاریخ ۳ ژانویه ۱۹۴۹ میلادی به دنیا آمد. در کالج مولانا آزاد، کلکته مشغول به تدریس فارسی است و کارهای علمی ایشان بدین قرار است:

۱- ویرایش انتقادی عجایب البلدان از کلیان سینگ. (غیرمطبوعه)؛

۲- «نظری به نسخه خطی عجایب البلدان فارسی تألیف مهاراجه کلیان سینگ عاشق، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۱۳، بهار ۱۳۷۸ هـ ش/۱۹۹۹ م.

○ خانم شوکت نهال انصاری

در ماه سپتامبر ۱۹۴۸ میلادی در علیگره چشم به جهان گشود. پس از اتمام دوره ابتدایی و متوسطه وارد دانشگاه اسلامی علیگره گردید و در سال ۱۹۷۰ میلادی موفق به دریافت فوق لیسانس در رشته زبان و ادبیات فارسی از آن دانشگاه شد.

آنگاه برای ادامه تحصیل راهی دهلی شد و دکترای خود را در همین رشته در جامعه ملیه اسلامی، دهلی نو در سال ۱۹۸۲ میلادی به پایان رسانید و حالا در بخش فارسی دانشگاه اسلامی علیگره مشغول به تدریس فارسی است. از آثارش می توان این کتابها و مقالات را نام برد:

- ۱- نظری بر تعلیقات تاریخ جهانگشای جوینی، مقاله ارائه شد در ۱۹۸۵ م؛
- ۲- «دایرةالمعارف نویسی با نگاهی به جواهرالعلوم همایونی در هند»، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۱۴، زمستان ۱۳۷۹ ه ش/۲۰۰۰ م؛
- ۳- مطالعه نسخه های خطی مرزبان نامه و روضة العقول، جرنال کتابخانه خدابخش، پتنا، دسامبر ۲۰۰۰ م؛
- ۴- «افکار عارفانه داراشکوه در پرتو آثارش»، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۱۷، بهار ۱۳۸۱ ه ش/۲۰۰۲ م؛
- ۵- مقدمه تذکره شعرای ماضیه از حیدر حسین دهلوی (مقاله ارائه شده در سمینار چندیگر، ۲۰۰۷ م).

○ غلام مجتبی انصاری

در ماه ژانویه ۱۹۳۸ میلادی چشم به جهان گشود. در سال ۱۹۶۰ م در دانشگاه بیهار، مظفرپور (بهار) با سمت دانشیار زبان فارسی انجام وظیفه شد. کارهای علمی ایشان می توان به شرح زیر شمار می آیند:

- ۱- درویش حسین واله هروی با کلیات او؛
- ۲- حکیم شیخ حسین شهرت شیرازی و کلیات وی. (زیر چاپ).

○ عطا کریم برق

در سال ۱۹۲۲ میلادی به دنیا آمد. در سال ۱۹۴۶ م از دانشگاه کلکته فوق لیسانس زبان و ادبیات فارسی گرفت. ایشان به خاطر خدمات ارزنده ای که به زبان و ادبیات فارسی کرده بود از طرف ریاست جمهور هند تقدیر شد (سال ۱۹۷۹ م). برخی از

تألیفات و مقالاتش چنین است:

- ملفوظات حضرت مخدوم شیخ آمون؛
- ۲- رساله تحقیقات المعانی، تألیف حضرت مولانا شیخ ارزانی؛
- ۳- رساله مطلوب المبارک، تألیف حضرت مولانا شیخ مبارک؛
- ۴- تراجم آثار فارسی به زبان بنگالی، قند پاریسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۶، زمستان ۱۳۷۲ هـ ش/ ۱۹۹۳ م.

○ عبدالسیحان

- در سال ۱۹۳۵ میلادی ولادت یافت. دکتری زبان فارسی از دانشگاه کلکته دریافت کرد و در کالج مولانا آزاد، وابسته به دانشگاه کلکته به خدمت تدریس فارسی مشغول شد. برخی از آثار علمی ایشان بدین قرار است:
- تصحیح و مقدمه بر تاریخ بنگاله مهابت جنگ تألیف یوسف علی خان، چاپ ۱۹۶۹ م از انجمن آسیای کلکته؛
 - ضمیمه تذکره الصفا تألیف یوسف علی خان، چاپ انجمن آسیای کلکته؛
 - مظفرنامه تألیف کرم علی.

○ زبیر احمد قمر

- در سال ۱۹۳۸ میلادی چشم به جهان گشود. از خدمت استادی زبان فارسی در کالج لنگت سینگ وابسته به دانشگاه بیهار، مظفرپور بازنشسته شده‌اند. کار علمی ایشان در عرصه نسخه‌پژوهی به شرح می‌باشد:
- ۱- تصحیح متن تذکره همیشه بهار تألیف اخلاص شاهجهان آبادی، کشن چند پسر اچل داس کهتری (پایان نامه دکتری) ساجده زبیری، دهلی، ۲۰۰۳ م؛
 - ۲- «معرفی مختصری از مولانا محمد صلاح خموش»، قند پاریسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۱۹، پاییز ۱۳۸۱ هـ ش/ ۲۰۰۲ م؛
 - ۳- «مولانا محمد صلاح خموش قصیده پرداز و غزل سرای برجسته هند»، قند پاریسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران،

دهلی نو، شماره ۲۱، بهار ۱۳۸۲ هـ ش / ۲۰۰۳ م؛

۴- «معرفی تذکره همیشه بهار»، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۲۴-۲۳، پاییز- زمستان ۱۳۸۲ هـ ش / ۲۰۰۳ م؛

۵- «بررسی احوال و افکار چندربهان برهمن»، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۲۸، زمستان ۱۳۸۳ هـ ش / ۲۰۰۴ م.

○ سید حسن عسکری

در سال ۱۹۰۱ میلادی در شهرستان سیوان (بهار) چشم به جهان گشود. در سال ۱۹۲۶ م با سمت استادیاری در دانشگاه پتنا مشغول به کار شد. ایشان از چندین دانشگاه و مؤسسات علمی و فرهنگی و همچنین مقامات رسمی دولت هند تقدیرنامه دریافت کرده بود و در سال ۱۹۷۸ از طرف ریاست جمهوری هند به خاطر خدمات ارزنده اش به فرهنگ اسلامی و ایرانی مورد تقدیر قرار گرفت. تألیفات و مقالات استاد در زمینه های مختلف تاریخی و ادبی بسیار است و برخی از آنان به شرح زیر می باشند:

- ۱- تصحیح و ترجمه کتاب اقبال نامه، پتنا؛
- ۲- تصحیح و ترجمه کتاب سیرت فیروز شاهی، چاپ شده؛
- ۳- رسائل الاعجاز، میر خسرو، دهلی، ۱۹۷۵ م؛
- ۴- ریاض الانشاء، خواجه محمود گاوآن، مجله بیاض، دهلی، ۱۹۷۷ م؛
- ۵- تصحیح و ترجمه کتاب واقعات بابری، دهلی، ۱۹۸۲ م؛
- ۶- تحلیلی از نامه های مظفر شمس بلخی، کتابخانه خدابخش، پتنا.

○ چندر شیکهر بهتناگر

در سال ۱۹۵۸ میلادی به دنیا آمد. تحصیلات علمی خود را در دانشگاه دهلی تکمیل کرد و حالا به عنوان رئیس بخش فارسی دانشگاه دهلی مشغول انجام خدمت به زبان فارسی است. بخشی از آثار علمی ایشان به شرح زیر می باشد:

- ۱- تعارف نسخه خطی ممتازالامثال، مجله ادب، ۱۹۸۵ م؛
- ۲- مقالات راجع به نسخه‌های خطی و کتابها و مقاله‌های چاپی درباره امیر خسرو دهلوی در سراسر جهان؛
- ۳- «روزگار حزین در هند و مشتاقان وی»، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی راینی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۲۹-۳۰، بهار و تابستان ۱۳۸۴ ه.ش/ ۲۰۰۵ م؛
- ۴- «انعکاس تفکرات مولانا روم در وعظ و ارشادات عارفان رادها سوامی»، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی راینی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۳۱، پاییز ۱۳۸۴ ه.ش/ ۲۰۰۵ م؛
- ۵- «شاعر جهان‌بین مختوم قلی فراغی»، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی راینی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، شماره ۳۶-۳۷، بهار- تابستان ۱۳۸۶ ه.ش/ ۲۰۰۷ م؛
- ۶- تصحیح و تنقیح کتاب چهار گلشن (نسخه خطی) مؤلفه رای چتر من (قرن هجدهم میلادی) (زیر چاپ)؛
- ۱۱- کتاب نقد ادبی و اجتماعی فرهنگی امیر خسرو دهلوی (انگلیسی) (آماده چاپ)؛
- ۱۲- مقاله «سهم خوشنویسان شیرازی در گسترش فن خوشنویسی در هند»، ارائه شده در کنگره مکتب شیراز، ۱۳-۱۴ و ۱۶-۱۷ آذرماه ۱۳۸۷ ه.ش/ ۴-۳ و ۶-۷ و ۲۰۰۸ م.

○ سیده بشیرالنساء

در ماه ژوئن ۱۹۴۲ میلادی در حیدرآباد چشم به جهان گشود. در سال ۱۹۶۳ م موفق به دریافت فوق لیسانس از دانشگاه عثمانیه حیدرآباد شد. سپس به سمت استادیاری زبان و ادبیات فارسی در کالج بانوان، دانشگاه عثمانیه مشغول به خدمت شد. تصحیح کتاب احکام عالمگیری - موضوع رساله دکتری - کارنامه علمی او به‌شمار می‌آید.

○ انوارالحسن

در ماه ژانویه ۱۹۳۰ میلادی پا به عرصه وجود گذاشت. به‌اخذ دکترای در رشته زبان و ادبیات فارسی و زبان عربی در دانشگاه لکهنو نایل آمد. مدت طولانی در گروه علوم شرقیه، دانشگاه لکهنو انجام وظیفه کرد. از جمله کارهای تحقیقاتی او به شرح زیر می‌باشد:

- تصحیح متن کلیات دیوان امیر خسرو دهلوی، لکهنو، ۱۹۶۷ م؛
- تصحیح متن وقایع نعمت خان عالی شیرازی، لکهنو، ۱۹۶۹ م.

○ امرت لعل عشرت مدهوک

در سال ۱۹۳۰ میلادی در یک خانواده هندو علاقه‌مند به زبان فارسی متولد شد. او در سال ۱۹۵۳ م در رشته زبان فارسی موفق به‌اخذ فوق لیسانس از دانشگاه پنجاب گردید. برای ادامه تحصیل در سال ۱۹۶۱ به ایران سفر کرد و در سال ۱۹۶۴ م از دانشگاه تهران پایان‌نامه دوره دکتری زبان و ادبیات دریافت نمود. آنگاه به‌عنوان استاد و رئیس بخش فارسی دانشگاه هندوی بنارس مشغول انجام وظیفه بود. ایشان تألیفات متعددی در زمینه ادبیات فارسی دارد و از جمله کارهای اوست: فهرست توضیحی در مورد کتب خطی در کتابخانه بنارس (انگلیسی)، چاپ بنارس.

○ اقبال حسین

در تاریخ ۲۲ نوامبر ۱۹۰۵ میلادی به دنیا آمد. در سال ۱۹۳۵ م موفق به دریافت دکتری زبان و ادبیات فارسی با رتبه ممتاز و دریافت مدال طلایی از دانشگاه پتنا شد. مدت ۴۵ سال به علم و فرهنگ در پست‌های استادی، رئیس قسمت فارسی، رئیس دانشکده ادبیات و ریاست کتابخانه خدابخش پتنا خدمت کرد. ایشان در سال ۱۹۷۶ م از طرف ریاست جمهوری هند به خاطر خدمات ارزنده‌اش به زبان فارسی مورد تقدیر قرار گرفت. برخی از آثارش به شرح زیر است:

- ۱- تصحیح کتاب تحفه سامی، تصنیف سام میرزا صفوی، چاپ دانشگاه علیگر، ۱۹۷۳ م؛
- ۲- تصحیح چند قصاید عرفی، کتابفروشی رام نراین، اله‌آباد؛

- ۳- اولین شاعران فارسی زبان در هند، چاپ دانشگاه پتنا، ۱۹۸۳ م؛
 ۴- جمع‌آوری دیوان چندر بهان برهمن، شاعر و نویسنده معروف دوره شاهجهان.

○ خواجه افضل امام

در سال ۱۹۲۸ میلادی چشم به جهان گشود. در سال ۱۹۶۴ م وارد خدمت فارسی دانشگاه پتنا شد و بازنشسته کالج پتنا وابسته به دانشگاه پتنا بود. تألیفات ایشان در زمینه نسخه‌های فارسی عبارتند از:

- ۱- تصحیح دیوان نذیرالحق فائز پهلواروی؛
 ۲- شرح احوال سلیم تهرانی، یکی از شعرای عهد شاهجهان، پادشاه مغول هند.

○ سید حسن

در سال ۱۹۱۱ میلادی در قصبه شیخپور (بها) به دنیا آمد. وی مدتی با حفظ سمت استادی عهده‌دار ریاست گروه زبان فارسی دانشگاه پتنا و ریاست افتخاری کتابخانه خدابخش پتنا نیز بوده است و در سال ۱۹۷۶ م به‌خاطر خدمات شایان ایشان به‌زبان و ادبیات فارسی از طرف ریاست جمهوری هند مورد قدردانی قرار گرفته بود. از استاد تألیفات و مقالات زیادی منتشر شده که به‌برخی از آنها اشاره می‌شود:

- ۱- تصحیح و مقدمه بر دیوان رکن صائن هروی (معاصر خواجه حافظ شیرازی) به‌زبان فارسی، پتنا؛
 ۲- تدوین اشعار مولانا مظفر شمس بلخی، شاعر قرن نهم هجری؛
 ۳- معرفی دیوان منحصر به فرد مظفر اصلحی، شاعر دوره جهانگیر مغولی هند (انگلیسی).

○ سید اطهر شیر

در ماه اکتبر ۱۹۳۴ میلادی متولد شد. دکتری زبان و ادبیات عربی خود را از دانشگاه پتنا دریافت و در سال ۱۹۶۷ م به‌مدت یک‌سال در دانشگاه تهران به‌تحقیق در زمینه ادبیات فارسی پرداخت. تألیفات متعددی دارد که برخی از آنها به‌شرح زیر می‌باشند:
 ۱- فهرست مخطوطات فارسی کتابخانه خدابخش، جلد سوم، به‌زبان فارسی، پتنا، ۱۹۶۵ م؛

- ۲- فهرست مخطوطات عربی، کتابخانه خدابخش، پتنا، ۱۹۶۶ م؛
- ۳- فهرست مخطوطات عربی در تفسیر قرآن، کتابخانه خدابخش، به زبان انگلیسی، ۱۹۶۹ م؛
- ۴- فهرست مخطوطات عربی در حدیث، کتابخانه خدابخش، پتنا، ۱۹۷۰ م؛
- ۵- فهرست مخطوطات عربی در فقه، کتابخانه خدابخش، پتنا، ۱۹۷۰ م؛
- ۶- مقالات راجع به میرزا عبدالقادر بیدل که در سمینار اداره تحقیقات عربی و فارسی پتنا خوانده شده، ۱۹۸۲ م؛
- ۷- مجموعه مقالات، تحت عنوان «امیر خسرو» که در اداره تحقیقات عربی و فارسی در سال ۱۹۸۴ م خوانده شده بود.

○ نورالحسن انصاری

- در سال ۱۹۳۷ میلادی در قصبه مئو از ایالت اترپرادش در یک خانواده علم و دانش پا به عرصه حیات گذاشت. با تحصیل زبان و ادبیات فارسی وارد دانشگاه دهلی شد و در سال ۱۹۶۴ م با گذراندن رساله خود تحت عنوان «ادبیات فارسی در دوره اورنگ‌زیب» از آن دانشگاه دکتری زبان و ادبیات فارسی دریافت کرد. ایشان در سال ۱۹۷۱ م به مدت سه سال به ایران مسافرت نمود و در دانشگاه تهران به تحصیل و تحقیق پرداخت. سرانجام در سال ۱۹۷۴ م از آن دانشگاه نیز دکتری زبان و ادبیات فارسی به عنوان «تصحیح کتاب تحفة الہند» دریافت نمود. ایشان رئیس بخش فارسی دانشگاه دهلی و مدیر کل انجمن استادان فارسی سراسر هند هم بوده. آثار تحقیقی ایشان که در زمینه ادبیات فارسی تاکنون به چاپ رسیده عبارتند از:
- ۱- تصحیح و مقدمه بر مآثر محمود شاهی تألیف شهاب حکیم کرمانی، دهلی، ۱۹۶۹ م؛
- ۲- ادبیات فارسی در دوره اورنگ‌زیب (اردو)، دهلی، ۱۹۶۹ م؛
- ۳- تصحیح مقدمه و تعلیقات بر تحفة الہند تألیف میرزا خان، جلد اول، بنیاد فرهنگ ایران، تهران، ۱۹۷۵ م؛
- ۴- ترجمه، مقدمه و تعلیقات بر کتاب وقایع محاصره قلعه گولکنده تألیف نعمت

خان عالی شیرازی، دهلی، ۱۹۷۵ م؛

۵- تصحیح متن همراه با مقدمه و ترجمه «مرقع دهلی» از درگاه قلی خان سالار جنگ، انتشارات دانشگاه دهلی، ۱۹۸۱ م؛

۶- تصحیح، مقدمه و تعلیقات بر «راگ درین» تألیف فقیرالله سیف خان، دانشگاه دهلی، ۱۹۸۱ م؛

۷- تصحیح مقدمه و تعلیقات بر تحفة الهند تألیف میرزا خان، جلد دوم، دانشگاه دهلی، دهلی، ۱۹۸۲ م.

○ میر محمود حسین

در تاریخ ۱۵ مارس ۱۹۲۰ میلادی در میسور جنوب هند به دنیا آمد. در سال ۱۹۴۶ م دوره فوق لیسانس زبان و ادبیات فارسی را در دانشگاه میسور به پایان رسانید و ایشان مدت ۳۵ سال همراه با تدریس زبان فارسی عهده‌دار ریاست بخش فارسی، عربی و اردو همان دانشگاه بوده و او در مؤسسه تحقیقاتی تیپو سلطان، سری رنگا پتن، میسور نیز مشغول خدمت بوده و بیش از ۲،۵۰۰ جلد از نسخ خطی نادر فارسی، عربی و دکنی را در آن مؤسسه جمع‌آوری نموده بود. ایشان دارای تألیفات و مقالات متعددی در زمینه فرهنگ و ادبیات فارسی به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- تصحیح کلیات نسیم میسوری، بنگلور، ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ م؛
- ۲- معرفی کتاب مفرح القلوب تألیف تیپو سلطان، مجله برهان، دهلی، ۷۰-۱۹۶۹ م؛
- ۳- تصحیح کتاب استیفاء از منشی غلام حسین، منشی و منجم دربار تیپو سلطان؛
- ۴- تصحیح سلطان التواریخ از میر زین العابدین شوشتری مورخ دربار تیپو سلطان؛
- ۵- تصحیح فتح‌المجاهدین از میر زین العابدین شوشتری مورخ دربار تیپو سلطان.

○ سید منال شاه القادری

در سال ۱۹۳۵ میلادی چشم به جهان گشود. ایشان دکتری زبان و ادبیات فارسی را با تحقیق در کتاب «بقیة نقیه» سروده امیر خسرو دهلوی از دانشگاه کلکته دریافت کرد. در سال ۱۹۷۶ م به مدت سه ماه برای تحقیق در زبان فارسی به ایران مسافرت کرد و مقالات و تألیفات ایشان در زمینه ادب فارسی بسیار است، از آن جمله:

- ۱- تصحیح دیوان‌های امیر خسرو دهلوی، دهلی، ۱۹۷۵م؛
- ۲- تصحیح دیوان بقیه نقیه حضرت امیر خسرو دهلوی، فارسی.

○ سید مقبول احمد

- در سال ۱۹۳۴ میلادی در شهر اله‌آباد تولد یافت. در سال ۱۹۵۹ م موفق به دریافت دکتری زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه اله‌آباد گردید. سال ۱۹۶۹ م برای مدت سه سال به ایران مسافرت کرد و در دانشگاه تهران موفق به اخذ دکتری زبان و ادبیات فارسی شد. پس از مراجعت از ایران به‌استخدام دانشگاه دهلی درآمد و با سمت دانشیاری مشغول تدریس فارسی شد. ایشان دارای کتب و مقالات متعددی به‌زبان‌های فارسی، اردو و انگلیسی است و نمونه‌هایی از آن بدین‌قرار زیر است:
- ۱- تصحیح متن ضمیمه تعلق‌نامه امیر خسرو، سروده حیات‌گیلانی به‌زبان فارسی، دهلی، ۱۹۷۵ م؛
 - ۲- شرح احوال و آثار و سبک اشعار نعمت خان عالی شیرازی (فارسی)، دهلی، ۱۹۸۴ م؛
 - ۳- تصحیح متن و تحلیلی از مجموعه دانش (نامه‌های فرمانروایان به‌روچ، گجرات)، به‌زبان انگلیسی و فارسی، دهلی، ۱۹۸۵ م.

○ حافظ محمد طاهر علی

- در سال ۱۹۴۰ میلادی در شهر کلکته تولد یافت. در سال ۱۹۷۵ م موفق به اخذ دکتری زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه کلکته شد. ایشان یک مدت با سمت دانشیاری و ریاست بخش فارسی، عربی و اسلام‌شناسی مشغول انجام وظیفه دانشگاه کلکته بود و بعداً به‌دانشگاه تاگور، شانتی نکتین منتقل شد. تصحیح متن کتاب رساله اخص الخواص تألیف شیخ محب‌الله اله‌آبادی، به‌زبان فارسی از کارهای پژوهشی اوست.

○ سید محمد طارق

- در سال ۱۹۴۳ میلادی در امرهه مرادآباد به‌دنیا آمد. در سال ۱۹۷۱ م موفق به اخذ دکتری زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه اسلامی علیگره شد و در همان دانشگاه

مشغول انجام وظیفه تدریس زبان فارسی شد. تصحیح و تنقیح همراه با مقدمه بر تاریخ حقّی از شیخ عبدالحق محدّث دهلوی از کارهای پژوهشی اوست.

○ محمّد صدیق نیازمند

در سال ۱۹۴۸ میلادی در شهر سرینگر کشمیر تولّد یافت. به‌اخذ فوق لیسانس زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه کشمیر موفّق شد. در سال ۱۹۷۶ م برای ادامه تحصیل به ایران رفت و در دانشگاه مشهد به تحصیل زبان فارسی پرداخت. پس از سه سال تحصیل در آن دانشگاه به هند بازگشت و در دانشگاه کشمیر به ادامه تحصیل پرداخت و در رشته زبان و ادبیات فارسی دکتری به‌عنوان «تاریخ ادبیات فارسی در دوره اکبر و جهانگیر در کشمیر» دریافت نمود. ایشان مدّتی در دانشگاه کشمیر مشغول تدریس زبان فارسی بود و اینک همان وظیفه را در دانشگاه جواهر لعل نهرو، دهلی نو عهده‌دار است. برخی از تألیفات و مقالات ایشان به شرح زیر است:

۱- «بررسی تحلیلی از نسخه‌های خطی فارسی کتاب تاریخ سیّد علی»، مجله دانش، دانشگاه کشمیر، ۱۹۷۹ م؛

۲- «احوال و آثار حضرت امیر کبیر سیّد علی همدانی» مجله دانش، دانشگاه کشمیر، ۱۹۸۳ م؛

۳- «ارزش و اهمّیت کتاب ذخیره الملوک در ادبیات فارسی، مجله دانش، دانشگاه کشمیر، ۱۹۸۳ م؛

۴- «صرفی کشمیری و شعر او»، مجله دانش، دانشگاه کشمیر، ۱۹۸۵ م؛

۵- «تاریخ‌نویسی فارسی در کشمیر»، مجله دانش، دانشگاه کشمیر، ۱۹۸۵ م؛

۶- «مسلك ریشان (مرتاضان) کشمیر»، مجله معارف، اعظم‌گره، ۱۹۸۵ م.

○ محمود قیاض هاشمی

متولّد ۱۹۵۴ میلادی و استادیار دانشکده ذاکر حسین وابسته به دانشگاه دهلی است. از آثارش می‌توان به کتابهای زیر اشاره کرد:

۱- تصحیح و تنقیح دیوان شاه عالم ثانی متخلّص به آفتاب (مقاله دکترای ایشان)؛

۲- چند نسخه خطی مربوط به طبّ.

○ محمد صدیق

در سال ۱۹۲۸ میلادی چشم به جهان گشود. در سال ۱۹۶۴ م به‌اخذ دکتری زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه پتنا نایل آمد. ایشان با سمت استادی و ریاست گروه زبان و ادبیات فارسی در همان دانشگاه انجام وظیفه می‌کرد. ایشان از چهره‌های برجسته زبان و ادبیات فارسی در ایالت بهار هند بود و دارای مقالات متعددی در زمینه زبان و ادبیات فارسی که برخی از آنها به شرح زیر است:

- ۱- «احوال و آثار بهشتی گیلانی»، مجله معاصر، پتنا، ۱۹۷۳ م؛
- ۲- «شخصیت عرفی شیرازی»، مجله معاصر، پتنا، ۱۹۷۳ م؛
- ۳- «مسائل تصحیح متن»، مجله اکادمی اردو، پتنا، ۱۹۸۰ م؛
- ۴- «شعر غالب»، مجله غالب‌نامه، دهلی‌نو، ۱۹۸۱ م؛
- ۵- «تصوف در شعر میرزا عبدالقادر بیدل»، مجله مؤسسه تحقیقات عربی و فارسی، پتنا، ۱۹۸۳ م؛
- ۶- «امیر خسرو و دیوان نهاییه‌الکمال او»، مجله مؤسسه تحقیقات عربی و فارسی، پتنا، ۱۹۸۴ م.

○ صاحبزاده شوکت علی خان

متولد ۱۹۳۶ میلادی و مدیر سابق مؤسسه تحقیقات عربی و فارسی مولانا آزاد راجستان، تونک بود. از پژوهش‌های او می‌توان آثار زیر را اشاره کرد:

- ۱- خزینة المخطوطات، به زبان اردو، مشتمل بر سه جلد؛
- ۲- قاصد العارفين (فارسی).

○ سید حمزه حسین

در تاریخ ۲۱ ژانویه ۱۹۲۴ میلادی به دنیا آمد و در دانشکده دولتی هنری، نندم، مدراس تدریس کرده است. از آثارش می‌توان به کتابهای زیر اشاره کرد:

- ۱- مسودات جسونت رای (فرامین و عرایض)، ۱۹۴۹ م؛
- ۲- رساله فرامین و عرایض، ۱۹۵۰ م؛
- ۳- قوم نوائط (نسب‌نامه اهل نائط)، ۱۹۵۱ م؛

- ۴- تذکره الانساب (شجره خانواده نواب والجاه انورالدین خان بهادر کرناتک)، ۱۹۵۴ م؛
- ۵- نسخه شاهجهانی (در پختن غذاها)، ۱۹۵۶ م؛
- ۶- توزک والجاهی، تاریخ نوابان کرناتک، ۱۹۵۷ م؛
- ۷- رقعات والجاهی، فارسی، فرامین و عرایض که در دور والجاه نوشته شده، ۱۹۵۸ م؛
- ۸- فهرست نسخه‌های خطی فارسی (انگلیسی)، ۱۹۶۱ م؛
- ۹- فرهنگ مخطوطات فارسی، به زبان انگلیسی؛
- ۱۰- بیست و پنج مخطوطه فارسی قدیمی و نایاب که همه مخطوطات را بعد از تألیف و تصحیح و تقدیم به چاپ رساندند؛
- ۱۱- گردآوری و ترجمه و چاپ فرامین و عرایض سلاطین هند که در مخطوطات مختلف منتشر شده بود؛
- ۱۲- سلطان‌التواریخ، فارسی، تاریخ تیپو سلطان، میسور، ۱۹۶۵ م؛
- ۱۳- وقایع حیدری، فارسی، تاریخ واقعات رزم حیدر علی با انگریزان، ۱۹۶۸ م؛
- ۱۴- خلاصه الانساب، فارسی، شجره خانواده نوابان آرکات، ۱۹۷۲ م؛
- ۱۵- مثنوی جوهر، فارسی، این مثنوی در مدح نواب والجاه سروده شده، ۱۹۷۶ م.

○ سید منظورالحسن برکاتی

- متولد ۱۹۲۶ میلادی و در مدرسه عالی دارالعلوم خلیفه نظامیه، تونک، راجستان تدریس داشته است. از آثار تحقیقی او می‌توان به کتابهای زیر اشاره کرد:
- ۱- تصحیح و ترتیب زیب التواریخ؛
- ۲- غالب و تونک (اردو)، مخطوطه؛
- ۳- تذکره شعرای تونک، مخطوطه.

○ نصیر احمد صدیقی

- متولد ۱۹۳۸ میلادی و عضو هیئت علمی دانشگاه اسلامی علیگره، از آثار او می‌توان به ترتیب و تنقیح دیوان سنائی مشهدی اشاره کرد.

○ محمد سیف الله

در تاریخ دهم دسامبر ۱۹۴۱ میلادی به دنیا آمد و در دبیرستان سنت انتونی، کلکته به تدریس زبان فارسی مشغول است. از پژوهش‌های اوست: تصحیح و تنقیح نادر نسخه خطی فارسی خلاصه‌الفاظ و جامع‌العلوم سید جلال‌الدین البخاری مخدوم جهانیه جهانگشت که محفوظ در انجمن آسیایی بنگال، کلکته.

○ محمد زبیر قریشی

متولد ۱۹۳۷ میلادی و استاد بازنشسته دانشکده هنری اچ.کی، احمدآباد است. از آثار پژوهشی وی می‌توان به آثار زیر اشاره کرد:

- ۱- فهرست مفصل نسخه‌های خطی کتابخانه حضرت پیر محمد شاه گجراتی؛
- ۲- معرفی الرسالة‌العداله از دوانی؛
- ۳- معرفی بعضی قطعات ناشناخته ابن یمین؛
- ۴- نسخه‌های تاریخی کتابخانه پیرمحمد شاه گجراتی؛
- ۵- تصحیح و ترجمه نسخه خطی نامه‌های حضرت پیرمحمد شاه؛
- ۶- مقاله ارائه شده در دانشگاه اسلامی علیگر به زبان فارسی بر الرسالة‌العداله. این نسخه خطی به نام پادشاه هند محمود شاه بهمنی نامگذاری شده؛
- ۷- مقاله‌ای در سال ۱۹۸۱ میلادی در دانشگاه لکهنو به زبان فارسی ارائه کرده به عنوان «تفسیر چند شعر سلسله‌الذهب جامی» از شاگردش عبدالغفور لاری برمبنای یک نادر نسخه خطی؛
- ۸- مجمع‌القواعد، نسخه خطی مولانا سلیمان نویسنده بزرگ احمدآباد. مقاله در دانشگاه سیاجی راو بروده (گجرات) ارائه کرد؛
- ۹- مقاله ارائه شده بر «منبع‌الخیرات»، یک نسخه خطی از غلام رضا در دانشگاه مدراس در سال ۱۹۸۳ میلادی.

○ گلونت سینگ ممتاز

متولد ۱۹۲۰ میلادی و در دانشگاه پنجابی، پتیاله تدریس کرده است. از آثار او

می‌توان به ترتیب و تصحیح دیوان نند لعل گويا، شاعر هندوی فارسی زبان از پنجاب اشاره کرد.

○ ریحانه خاتون

متولد ۱۹۴۸ میلادی و استاد فارسی دانشگاه دهلی است. وی فرزند استاد شهیر زبان فارسی هند شادروان نذیر احمد می‌باشد. برخی از پژوهش‌های وی به‌قرار زیر است:

- ۱- نفائس الکلام و عرایس الاقلام، مجله معارف، ۱۹۷۷ م؛
- ۲- زین الاخبار گردیزی، مجله معارف، ۱۹۸۰ م؛
- ۳- نسخه خطی قدیمی کلام شمس طیبی؛
- ۴- تنقیح و تصحیح سراج اللغات خان آرزو؛
- ۵- معرفی نسخه ارزشمند سراج اللغات، قندپارسی، شماره ۵، ۱۹۹۳ م؛
- ۶- معرفی نسخه خطی دیوان حافظ مورخ ۱۰۵۵ هجری، قند پارسی، شماره ۱۶.

○ باوا صاحب ترمذی

در تاریخ ۲۰ ژوئن ۱۹۲۷ میلادی به دنیا آمد و در دانشگاه گجرات به تدریس زبان فارسی مشغول بود. از آثار اوست:

- ۱- معرفی بعضی نسخه‌های خطی فارسی در گجرات؛
- ۲- معرفی چندین نسخه خطی گجرات مثل مخبرالاولیا در تاریخ گجرات (مقاله)؛
- ۳- تصحیح دیوان زبان گجری «خوب ترنگ»؛
- ۴- تصحیح دیوان جلالی، یک صوفی شاعر احمدآباد.

○ سید اوصاف علی

متولد ۱۹۳۳ میلادی و رئیس مؤسسه مطالعات اسلامی هند، دهلی‌نو بود و حالا مدیر آرشیو جامعه همدرد، دهلی‌نو می‌باشد. از آثار او می‌توان به فهرست کتب خطی در علوم طب به زبان انگلیسی از کتابخانه مطالعات اسلامی، چاپ دهلی، اشاره کرد.

○ سید اکبر علی ترمذی

هشتم ژوئن ۱۹۲۴ میلادی به دنیا آمد و در آرشیو ملی هند، دهلی نو به کار پژوهش مشغول بوده است. از آثار اوست:

- ۱- تصحیح و مقدمه تاریخ سلاطین گجرات از محمود بخاری، انتشارات دانشگاه اسلامی علیگره، ۱۹۶۴ م؛
- ۲- تصحیح و مقدمه نامه‌های فارسی غالب، انتشارات خانه آسیا، ۱۹۶۹ م.

○ سعیده خان

متولد بیستم فوریه ۱۹۵۴ میلادی و در دانشگاه اسلامی علیگره مشغول به تدریس زبان فارسی است. از آثارش می‌توان به ترتیب و تنقیح تذکره خزانة عامره اشاره کرد.

○ نثار احمد فاروقی

متولد ۲۹ جون ۱۹۳۶ میلادی و بازنشسته بخش عربی دانشگاه دهلی بود. بخشی از آثار او به شرح زیر است:

- ۱- قوام‌العقاید: قدیم‌ترین اثر در احوال و سخنان حضرت خواجه نظام‌الدین اولیا، تألیف محمد جمال قوام، تصحیح و تحقیق، قند پارسی، شماره ۷، ۱۹۹۴ م؛
- ۲- تلخیص و تصحیح متن سه تذکره فارسی (طبقات الشعراء، گل رعنا، مجمع‌الانتخاب) در یک جلد، چاپ دهلی، ۱۹۶۷ م؛
- ۳- تصحیح متن تذکره مقالات الشعراء تألیف قیام‌الدین حیرت اکبرآبادی، دهلی، ۱۹۶۸ م؛
- ۴- تصحیح متن تذکره طبقات الشعراء، تألیف قدرت الله شوق، لاهور، ۱۹۶۵ م.

○ ذاکره شریف قاسمی

متولد ۱۹۴۹ میلادی و استاد زبان فارسی دانشگاه جواهر لعل نهرو، دهلی نو می‌باشد. از آثار پژوهشی ایشان می‌توان به زبده‌الانخبار فی سوانح الاسفار، سفرنامه ایران - قرن نوزدهم میلادی، تألیف حاجی علی مرزا متخلص به مفتون، مقدمه و تصحیح، دهلی، ۲۰۰۳ م اشاره کرد.

○ محمد اسلم خان

- متولد ۱۹۳۹ میلادی بود و در دانشگاه دهلی تدریس فارسی می‌کرد. از آثار اوست:
- ۱- معرفی نسخه خطی دیوان حافظ در موزه ملی هند، قندپارسی، شماره ۱۱، ۱۹۹۷ م؛
 - ۲- تدوین کلیات ظفر خان احسن، فارسی، دهلی.

○ اظهر دهلوی

- در تاریخ دوم مارس ۱۹۳۶ میلادی چشم به جهان گشود. تعدادی از کتب و مقالات استاد به شرح زیر است:
- ۱- رامایان، کتاب مقدس هندوان (فارسی)، دو جلد، بنیاد فرهنگ ایران، تهران، ۲- ۱۹۷۱ م؛
 - ۲- معرفی مثنوی در صفت بنگاله از منیر لاهوری، قند پارسی، فصلنامه مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، شماره ۱، پاییز ۱۳۶۹ هـ ش / ۱۹۹۰ م.

○ مختارالدین احمد

- استاد بازنشسته بخش عربی دانشگاه اسلامی علیگره بوده است. از آثار اوست:
- ۱- دو کتاب از کتابخانه جهانگیر شاه، ترجمه سید حسن عباس، قند پارسی، شماره ۱۹؛
 - ۲- میر علی الکتاب و شاهکار او، ترجمه سید حسن عباس، قند پارسی، شماره ۲۰؛
 - ۳- تذکره خرابات نسخه برلن، قند پارسی شماره ۲۴-۲۳، ۲۰۰۴ م.

○ سید کلیم اصغر

- در تاریخ یکم جولای ۱۹۷۳ میلادی دیده به جهان گشود. در جامعه ملیه اسلامی، دهلی نو مشغول تدریس زبان و ادبیات فارسی می‌باشد و برخی از آثار اوست:
- ۱- آشنایی با تذکره حسینی تألیف میر حسین دوست حسینی سنهلی، قند پارسی، شماره ۱۸؛
 - ۲- تصحیح انتقادی سفینه خوشگو تألیف بندرابن داس خوشگو (جلد دوم و سوم)

زیر چاپ)؛

۳- «آشنایی با تذکره حسینی» تألیف میر حسین دوست حسینی سنبهلی، قند پارسی، شماره ۱۸؛

۴- «نگاهی به احوال و آثار مؤلف سفینه خوشگو بندراین داس خوشگو»، قند پارسی، شماره ۲۷.

○ رفیع‌الدین احمد کاظمی

متولد ۱۹۳۱ میلادی و استاد بازنشسته زبان فارسی کالج ملی شبلی وابسته به دانشگاه لکهنو است. از آثار اوست:

۱- لب‌الالباب عوفی، قند پارسی، شماره ۶؛

۲- معرفی بیاض صائب تبریزی، قند پارسی، شماره ۱۴؛

۳- معرفی اسرارالمجددین، قند پارسی، شماره ۱۹.

○ واصف احمد

در ماه مارس ۱۹۷۱ میلادی چشم به جهان گشود. در دانشگاه شوپارتی به تدریس زبان و ادبیات فارسی مشغول است. علاوه بر این همکاری در تهیه و تدوین پنج مجلد از فهرست نسخه‌های خطی فارسی موجود در کتابخانه‌های مختلف دهلی و پنجاب تحت نظارت مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، از ۱۹۹۵ تا ۱۹۹۹ م (برای مدت چهار سال) نیز از کارهای علمی است.